

ՊՈՒԼԿԱՐԻԱ

Գ Ա Յ Մ Ա Ն Ն Ե Ր

Տարեկան 8 Ձր.
Վեցամսեայ 4 Ձր.

ԱՐՏՈՒԱՀԱՄԱՆ

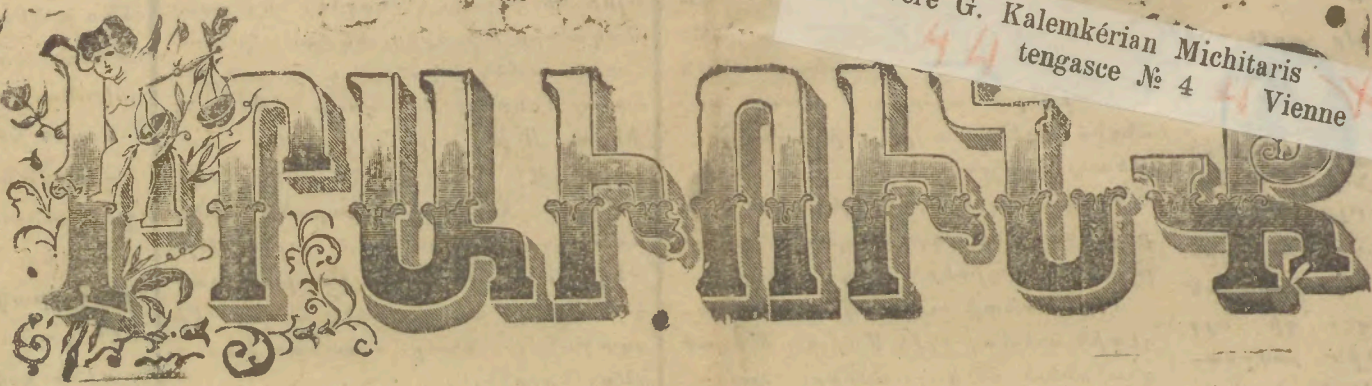
Տարեկան 10 Ձր.
Վեցամսեայ 5 Ձր.

ԱՄԵՐԻԿԱ

Տարեկան 2. Տօլ.
Վեցամսեայ 1. Տօլ.

Կ Ա Ն Խ Ի Կ

ՄԱՆՈՒՑՄԱՆ ՏՈՂԸ
20 ՄԵՐ.

Լ Ր Ա Գ Ի Ր

Ա. ՉԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՇԱՐԱԹ ՕՐԵՐ

Հ Ա Ս Ց Է
Rédaction du Journal
«Ira vounk»
Varna
Гедация на
Вѣстникъ
«Нравункъ»
Варна
Իրուքիշնք ետ չեմ
տրուիր

ՎՃԻՌԸ ԵՒ ԱՄԲՈՒՐԸ

Շարաթէ մը ի վեր է որ ալէ-ծուփ վիճակ մը կը տիրէ Պուլկարիոյ մէջ. Չափահասութեան օրինական տարիքը չը լրացուցած թուրք օրիորդի մը Ռուսչուքի մէջ պուլկարի մը հետ ամուսնա-նալու աղէտաբեր խնդիրը Ռուսչուքէն յետոյ Սօֆիան ալ ար-եան ճապարկներով ներկեց-զինուոր և ժողովուրդ իրարու դէմ լարուած, թշնամական դիրքի մը մէջ են այսօր. կը վախճուի որ աղէտը տարածուի Պուլկարիոյ ուրիշ քաղաքներն ալ. Այս ողբալի դէպքերու թուումը և հա-մառոտակի պատկերացումը մեր 4 րդ. էջին վերադառնալով, գանք խնդրոյն բուն հոգեբանու-թեանը:

Թուրք օրիորդի մը իր յօժար կամքովը Պուլկար մարդու մը հետ ամուսնանալու յայտարարութիւնը նախ թուրք հասարակութեան մը տքերը յուղեց. քանի որ անոնք դարեւ ի վեր վարժուած էին միշտ ատոր հակառակը լսել և գործադրել տալ երկրին օրէնքը նպաստուոր էր թուրքերուն, չափահասութեան տարիքին տեսա-կէտով ուստի անոնք դիմեցին և ապաւինեցան պուլկար արդարա-դատութեան, և դատարանը վճռեց աղջիկը իր ծնողքին յանձնել իբր անշափահաս թէեւ այն 17 տարե-կան եղած ըլլայ, կրկին անչա-փահաս. կը նկատուի պուլկարա-կան օրինօք, բայց ըստ Շէրիի չափահաս է արդէն. սակայն պուլ-կար դատարանը պարտաւորեալ է և իրաւասութիւն չունի Շէր-իաթին տրամադրութիւնները նը-կատողութեան առնել:

Բայց եթէ այս խնդիրը նոյնու-թեամբ թուրքիոյ սահմաններուն մէջ պատահած ըլլար եւ թուրք դատարանը կատարեալ անկող-նակալութեամբ օրէնքին ու Շէր-իաթին տրամադրութեանցը հե-տեւէր անկասկած պէտք էր վրձ-ուէր թուրք օրիորդի իր սիրեց-եալ պուլկարին յանձնել, ինչ որ սպասելը յիմարութիւն է թուրք դատարանէ մը. Սակայն պուլկար դատարանը ըստ իր սովորակա-

նին, օրէնքը ամէն նկատուի վեր բռնելով անվարան կերպով վճռեց ի նպատակ թուրքերուն, և իր այս վճռով չառաջաձայն ապ-տակ մը զարկած եղաւ անպատ-կառ երեսին թուրք դատարա-ններուն, որոնք դարեւ ի վեր և մինչև այսօր, սա սահմանադրա-կան ռէժիմին տակ իսկ, անթիւ անհամար քրիստոնեաներ յանի-րաւի կ'իսլամացնեն առանց նը-կատի առնելու եւ թակային ոչ տարիքը, ոչ հասակը և ոչ իսկ յօժարակամութիւնը:

Դատական տարեգրութեանց մէջ պանծալի և յիշատակելի պի-տի մնայ պուլկարական դատարա-նին այս վեհ վճիռը:

Բայց սակայն ցաւելի է որ պուլ-կար դատարանի այս վեհութեան համապատասխան բարձրութեան վրայ չի գտնուեցաւ պուլկար ժողովուրդը:

Ինչպէս ամէն տեղ, նոյնպէս ալ Ռուսչուքի մէջ, ամբողջ իւ-րովի տրամաբանելու անընդու-նակ, յարձակեցաւ ոստիկանու-թեան վրայ և անոր ձեռքէն խլեց թրքուհին ու յանձնեց իր սիրականին. ընթացք մը որ քա-ղաքակրթութեան ճամբուն վրայ գտնուող լուրջ ժողովուրդի մը անվայել էր, քանի որ անով իր երկրին օրէնքը, իր դատարան-ներուն վճիռը ոտքի տակ կառ-նէր, Բայց կը հաւատանք թէ պուլկար ժողովուրդը այս դատա-պարտելի քայլը չպիտի առնէր, եթէ կառավարման թելադրները զայն չի գրգռէին. թուրքիոյ մէջ ամէն օր քրիստոնեայ կոյսե-րու և պատանիներու բռնա-րումները վերջի յեցնելով:

Այս դէպքին մէջ ամէնացաւ-ալին զինուորականութեան անա-գորուն վարժուէն է, զոր ունե-ցաւ Ռուսչուքի մէջ անցեալ կի-րակի օր. Մենք կը կարծենք թէ ամբողջային օրինազանցութիւն մը զապելու, սանձելու եղանակը այդ չէր թրքավայել բարբարո-սութիւն մըն է անգէն ժողովուր-դին վրայ անխնայ կրակ ընել և մանկիկներ երկվարներու սրբա-կներուն տակ ճգմել. Բուն յանցա-ւորները գտնել և ըստ պատշա-

ճի պատժելու համար ուրիշ խո-հեմ աւ չըջնայեաց միջոցներ չէին պահել կառավարութեան, ոչ ալ զինուորականութեան. Ռուսչուքի դատարանը որչափ ծափա-հարելի է իր արդարադատ ոյն վճռովը, զինուորականութիւնը նոյնչափ դատապարտելի է իր այդ անազորուն ու անխոհեմ վար-մունքովը, որուն հետեւեալքը, աւազը շատ ողբերգական և դառ-նաղէտ ըլլալ սկսած է արդէն:

Յ. Պուրպր

Ա. ՉԳԱՅԻՆ

Տրապիզոնի Ա. աջնորդ Տէր Էմա-նուէլ Վրդ. Պալեան հեռագրած էր պատրիարք սրան թէ սուղնորդական պաշտօնէն եւ եկեղեցական կարգ աւելնէ վերջնականապէս կը հրաժարի Տեղւոյն Առաջն. փոխաւորը քահանայ ալ հեռագրով ծանուցած է թէ սուղ-նորդարանը կարգ մը անձրու կողմէ փակուած է. Միւս կողմէ դատական նախարարը Պատրիարքարանի յաճ-նարարած է Տրապիզոնի առաջնորդա-կան գործին մասին հարկ եղածը կար-գադրել:

Տրապիզոնը արտակարգ եւ տիւր դէպքերու վ. սրան մը եղ ծ է բա-ւական տարիներէ ի վեր. նախ յեղափ-կազմակերպութիւններ հոն ծնուող առած են 1895 ին Վաթայ կո. սակաւին վրայ հրազէն արձակելու եւ հայկա-կան ընդհանուր կոտորածը սկսելու. սուղին նշանը հոնկէ տրուած է յետոյ Արիշէ վրդ. Այվազեանը Տրապիզոնի մէջ անձնասպան եղած է. ինքզինք պատուահանէն վար նետելով. Ներսէս եպիսկոպոս Առաքելեանի տարածած եւ խորհրդաւոր մահը Տրապիզոնի առաջ-նորդութեան միջոցին պատահած է. քանի մը Հնչակեան պատանիներու մէկ խնթ մահափոխ վրէժաւորներու աղէտի մատուած է. եւ անա այս անգամ ալ Առաջնորդ Էմանուէլ վարդապետը թէ պաշտօնէն եւ թէ սքեմէն կը հրաժարի եւ կարգ մը մար-դիկ առաջնորդարանը գոյել կը յան-գնին ու նախարարութեան գիտողու-թեանը տեղի կուտան. Ա. ս. ա. շէնք ցոց կուտայ թէ Տրապիզոնի մէջ արտակե-րոն մարդիկ որչափ ծնւ, որչափ ա-մէն նոսրեակալութիւն առ ոչինչ կը համարեն. Տրապիզոնի այդ բարի ծա-ղիկներէն մէկն ալ Շահրիյեանն ըլ-լաւով, մայրաքաղաքին մէջ իսկ իր չա-հատակութիւններովը ծանօթ է արդէն:

Գաւաճառահ գ. Եւսուսթ իզգլ տալին էֆէնտիի հովանաւորութեան ասկ տե-ղի ունեցած է Պոլսոյ Միացեալի պա-

րահանգէր. Իշխանը այն տառիճան գոհ մնացած է հանդէսին կարգ աւ սարքէն եւ իրեն ընծայուած արտա-կարգ երախտագրական զոյցերէն ու արտայայտութիւններէն որ փափաք ծ է ամէն տարի կրկնել այս պարա-հանդէսը եւ խնայեցած է ամենայն սիրով միշտ ընդունել նախագահու-թիւնը. Տիւրքի ալ նո. էր տուած և շահագէտին զուտ հասոյթը միայն 1000 ոսկի եղած է. Այս հասոյթը շատ աւե-լի կ'ըլլար եթէ Ազգայնէր Տիկնաց պարահանդէսը միայն քանի մը օր ա-ռաջ տեղի ունեցած չըլլար:

Թուրքիոյ ոչ-իսլամ ցեղերու ազ-գային վարժարաններուն համար պե-տութեան գանձէն տրուելիք նպաստը ոչ թէ ողորակի ուսուցիչներուն այլ պատրիարքարաններուն կամ հոգա-բարձութեանց յանձնել որչափ է նա-խարարաց խորհուրդը:

Կրթական նախարարը կիրակի օր մը Ս. Պատրիարքին տուած այցելու-թեան միջոցին հաղորդած է այս նոր օրոշումը, որ բարեփոխեալն է նա-խորդ օրոշման մը զոր տուած էր Պե-տական խորհուրդը Ազգային վարժա-րաններու մէջ ոտնձգութիւն ընելու մտքով. բայց Պատրիարքարաններէ եղած բողոքներու վրայ նախարարաց ժողովը բարեփոխել է. Սակայն պէտք է գիտնալ թէ այս բարեփոխութիւնը մշտական հանգամանք չ'ունի, այլ պատեհ առթի մը կը սպասուի իրենց մտադրած ոտնձգութիւնները իրակա-նացնելու համար:

Մէկ քանի գաւառներէ բողոք հա-սած է Պատրիարքարան թէ Ազգային վարժարաններու հայ ուսուցիչները զինուոր կանոններ, միջոցաւ զինուորա-կական օրէնքը ուսուցիչ ուսանող եւ եկեղեցական պաշտօնեաներ զօրք չ'առ-նել կը տրամադրէ. Նոյնիսկ Պոլսոյ մէջ Պէրպլիման վարժարանի 2-3 ուսուցիչները զինուորապարտ են, ար-համարելով պատրիարքարանի ուսուց-չական վկայականները. Թուրք զօ-րականներուն այս կողմ եւ անտրամա-բանական վարմունքը անգամ մըն ալ կապաղուցանէ թէ ալ փայլուն համա-զգեստներուն տակ օր աստիճան խո-րական ոգի եւ մոլեռանդութիւն պա-հուած են:

Նախարարաց խորհուրդը սրուշեր է յատկացնել 25000 ոսկի Կիլիկիոյ որ-բանոցներուն եւ 65000 ոսկի այրած աւ քանդուած եկեղեցիներուն եւ զըպ-րոցներուն համար:

Ազգայնագրիայէն Արարեալ փաշա Բարթոլ 1875 ֆր. նո. իրեր է Շուս-լայի եկեղեցիին նորոգութեանը համար. Տիգրան խան Բէյէկեան Եղիպ-տոսի Հ. Բ. Ընդի. Միւսթեան 1000 ոսկի նա իրեր է յանուն իր հանդու-ցեալ եղբոր որբանոց մը կառուցանելու համար Կիլիկիոյ մէջ. Խոստացել է նաեւ ուրիշ օժանդակութիւններ ալ ընել:

որ է ամբողջ երկիրը, յաճախ
ձեռք ձեռքի տուած կառավարու-
թեան պաշտօնեաներուն, աշնու-
ականութեան և եկեղեցական-
ներուն հետ, երկաթէ ճանկերով
կը քափեն աշխատաւոր ժողովուր-
դին արիւնքը, Հիսնալի գիւտ
... Միշազգային-ՀՅ՝ըն-
կերվարականքը, Ռուսաստանի
մէջ գոյութիւն ունեցող ընկե-
րային-հողային պահանջներէն
սուսչնորդուած, կուսակից են
հողային ընկերվարութեան, Ա-
նոնց տնտեսական ծրագիրը Հո-
ւերու հաւայնացումի սկզբուն-
քին վրայ ձեռնած է, Աշխատան-
քի գետնին վրայ, աւելի գոմիւ-
րիզի գօլէքթիվիզմի խորհուրդ-
ութիւնին անոնք ատով իսկ
յորդիպոտներու թոյլ ու հասա-
ակուրդային կեանքը պարտա-
բեր կուզեն մեղի, Վենք կաշ-
ատիքի, կըսեն, տարածել հա-
ւայնական սեփականութիւնը, և
ամայնական աշխատանքը որ-
պէս զի աւելի պատրաստ գտնու-
նք անցնելու հանրային այն
ազմակերպութեան, որ այսօր
աղը պիտի հաստատուի տնտես-
պէս աւելի զարգացած երկիր-
երու մէջ Պոլետարիայի յե-
սփոխութիւնովը (էջ 16) Մի-
ազգային—ընկերվարականները,
ակառօկ իրենց ազգասիրական
պարին, Միշազգայնական են և
չխաբհաքաղաքացիական անոնք
ընկերվար պէս կրմբունեն Մի-
ազգայնութիւնը, «ընկերվարա-
ն չարժուած իր հուլթեամբ
իշազգայինէ կըսէ անոնց ծրա-
րը. (էջ 13 տպ. 1907), իրենք
երկէի հակահայրենասիրութեան
ուսակից ըլլալով հանդերձ, գո-
ւա առ այժմ կընդունին ազգե-
րու հաւաքական անհատականու-
թիւնը, սփախքելով հանդերձ
նչպցնել բոլոր սահմաններն ու
տրութիւնները ազգերու միջև,
աւելով հաղթել կազմակերպել
ի, ներգաշխի, ամբողջական
յորդկութիւն մը» (էջ 15), Այս
զբունքով «ազգերու ձուլումը»
որագրեցին Օսմանեան գոմի-
էին հետ, Անոնք ո՛չ միայն ան-
օն են այլ և հակակրօնական
ուն համար կը պայքարին, Սէն-
քալիլէն կուզեն նպատաւոր-
ի իրենց, գերիշխութիւնը
մնելու հաւաք, անտեսելով այն
ընկերվար, ոչ կայ իրենց խորհրդ-
արական ընկերվարութեան և
նախքալիլի մէջև, Հակառակ
ենց ծրագրային խղճի, խօսքի
տրութեան, սկզբունքին, ա-
նք Սէն-Սիմոնի ստեղծել ու-
ծ Վստուածապետական բու-
րձակբունպետութիւնըունին,
հակառակ իրենց կարգաւորու-
ցոյցերուն, Գորիշերութեան
ստարակալ անիշխանականութե-
ն գործնականացումին կը ձգ-
նու.

իրեն սկզբունք, Հայ Ռազմավար
ընկերվածակները, և Հայ Մի-
ջազգային—Ընկերվարականները
Ապրումը ընկերվարություն մըն
ալ կայ, սակայն անոնցմէ շատե-
րուն մասը զոր կ'արժէ ուշադրու-
թեան առնուլ, քանի որ հոն,
սկսած են ծայր տալ Ստիքներ-
եան անբարոյութիւնը, ն'զիական
Ազնուականութիւնը, նիշէ—Պատի-
նիեան Եստեղծութիւնը, թու-
ստոյական ազնուապետական ա-
նիշխանութիւնը, և Ֆուրիէրեան
ապերասանութիւնը, և ընկեր-
վարական կեանքի այդ ապրումը
դուռադներուն մէջն է որ մենք
պիտի կրնանք որոշապէս ճանչ-
նալ Միջազգային Հայ-ընկեր-
վարականները և տեսնել, թէ ըս-
կազմութիւնը ի՞նչ աննշան գեր-
մը միայն կը խաղան, և թէ ա-
նոնք ո՞րքան զոհուած են հնարք-
ներու (քաղաքի)։

Այլ եկած է վայրկեանը, որ
մենք ուժգնապէս՝ ներդաշնակ
այն երջանիկ խաբկանքը, որով
մեզ օրօրեցին Միջազգային Ըն-
կերվարականները, իրենց ազգայ-
նական «ֆլիքզաներով», իրենց դա-
ւալերիկ բանաստեղծականու-
թիւնովը, Միջազգային Հայ սո-
ցիալիստները «սիրող Յեղափո-
խութեան» — Վարդօր բառով — մը
դարձուած քննելով չպարելով կարգ
մը ազգայնական վարդապետու-
թիւններ, գեղեցիկեցին, իր ըն-
տանիքին ու Հայրենիքին արիւն-
ներովը պատանքուած գիւղացիի
աչքին, չհամոզուած ընկերվարու-
թեան մը առասպելները, Պէտք
է աս պարագան գիտնանք ամեն
բանէ առաջ, որպէս զի չզարմա-
նանք հիմա, ու չապշահարինք
անոնց ազգաբնակչութեան անհե-
ղափաստ անհեղափաստ խոր-
հանքերէն, անոնց խոր-
հանքէն գիտնանք պատահապատ-
հա չհախճդիր տաքտիքաւոր
Միջազգային ընկերվարականները
գիտեն «սկզբունքները զոհել հը-
նարքներու» ինչպէս անոնցմէ
մին յայտարարեց Համբուրկի Գոն-
կրէին մէջ, Տեսնուած զազմութիւ
օրինակներ ցոյց կուտան, թէ ա-
նոնք պատրաստ եղած են գոր-
ծաւորն ու գործաւորական խըն-
դիրը պատուանդան ըրած վերե-
ւակելու ընկերութեան բարձր-
ագոյն աստիճաններուն վրայ դաշ-
նակցելով մերթ պահպանողական
ներու, մերթ աւազակներուն
ստէպ միջակորեարին և ի հար-
կին անիշխանականութեան, Մենք
Հայ Միջազգային ընկերվարա-
կաններէ տարբեր ընթացք մը
սպասելու իրաւունք չունենալինս
պէտք է գիտնանք, Մեր ընկեր-
վարականները ոչ առաջինը և ոչ
վերջինը պիտի ըլլան ա՛նքն ա-
ւանդութիւն ապափարկելու, րն
դուռնելու իրենց ջանքը, ուն մէջ
ապերասանութեան և անբարոյու-
թեան առաքելութիւնը—բարեբախ-
տաբար շատ սակաւաթիւ—պիտի
ազդին մարդկային ընկերական

մարմինին վրայ իրեն մակա-
բոյժներ, ու մենք պիտի ապրեց-
նենք զանոնք նոյն իսկ մեր ար-
իւնին, մեր կեանքին գիւղով
(Շարունակելի)

Տ Ե Ղ Ա Կ Ա Ն

ՎԱՌՆԱՅԻ ԱՂԲԱՏԱՆԱՄԸ

Աղբատանամ ընկերութեան
Գործադիր Ժողովը յանուն քաղա-
քիս չքաւոր և թշուառ աղբատան
իր խորին շնորհակալեքը կը
յայտնէ ամեն անոնց, որոնք ըն-
կերութեան սարքած ներկայաց-
մանը չլիցցան իրենց թէ բա-
րոյական և թէ նիւթական աշակ-
ցութիւնը, նաև անոնց որոնք ի-
րենց ներկայութեամբ ալ աւելի
մեծ փայլ տուին սոյն երեկոյ-
թիւն։

Ներկայացան զուտ հասոյթը
եղած է մօտ 450 ֆր. գումար
մը, որը ինքնին իսկ օգնութեան
և նպաստի աղբւր մըն է թէ՛
քաղաքիս չքաւորներ, ուն և թէ՛
գաւառներէ հասնող անտէրունչ
հայերու։

Ինչպէս յայտնի է, Աղբատ. Ըն-
կերութեան հասոյթը կը գոյա-
նայ բաժանորդներու ամսավճար-
ներէ և շրջուն գանձանակէ, ինչ-
պէս նաև ամուսնութեան անուան
տօնախմբութեան, Մկրտութեան
և բարի ճամբը, դներու նուէրնե-
րէ որոնց ամենուն համապատաս-
խան քարտեր կը տուին ընկե-
րութեան հաւաքիչ Պ. Մատթէ-
ոս Յակոբեանի կողմէ։

Միևնոյն ժամանակ պաշտ կը
զգանք նաև յայտնելու յարգոյ
հասարակութեան թէ, եթէ ունէ
մէկը նպաստներու բաշխման մա-
սին կամ ուրիշ որեւէ գիտողու-
թիւն մը ունի փոխանակ լուրիշ
տեղեր խօսելու, ուղղակի դիմէ
ընկերութեան գրասենեակը
պէտք եղած տեղեկութիւնը ըս-
տանալու համար, որովհետև հա-
կառակ պարագային այդպիսի
զրոյցները արգելք կըլլան ըն-
կերութեան հասոյթին, հետեւա-
բար նաև աղբատներու օգնու-
թեան գործին։

Յարգանք

Ի դիմաց Աղբ. Ընկ. գործ. Ժող-
Ատենադպիր Ատենապետ
... Թ. Կեօղիկայէ, յիւկեան

Տ Ե Ր Ս Ա Ր Գ Ի Ս Ի Խ Ն Դ Ի Ր Ը

Տէր Սարգիս ԲՆԻ Ղարկեանի
ծանօթ խնդիրը հազիւ գաղթած
Վառնայի Հայ հասարակութեան
միտքը յուզել, սկսած է Պոլսոյ
օրաթերթերուն մէջ ալ ա ճ ա
գանձ գտնել, խնդրոյն էյութեան
մասին մեր տուած տեղեկութիւն-
ները բաւական էին ամէնէ գծ-
ուարահանները իսկ գոհացնելու,
բայց պարագայ մը իրաւունք
կուտայ դեռ խնդիրը փակուած

չինկատելու, այն է Տեղեկիկ թեր-
թին մէջ նախ Սիլիստիէէն գրու-
ած թիւր ու սխալ տեղեկութեանց
նոյն թերթին մէջ չի հերքու-
իլը որպէս զի հայ քահանայի մը
ճակատը քսուած մուրը սրբուէր
օտարազգիներու առջև ալ, Այս
մասին ինչ գիտումներ ալ եղած
ըլլան ցարդ, չեն գոհացներ ժո-
ղովուրդին մէկ մասը, որ ուրիշ
բան չի պահանջեր քոյց եթէ հայ
կղերին ճակատէն այդ արատը
սրբել։

Կ'իմանանք թ Տեղեկիկ կը
մերժէ իր միւն ին թղթակցին
գրած հերքը, իսկ ուղղուել
հրատարակել, ք չենք կրնար
ո և է եզրանակաւ բացատրել
Տեղեկիկի այս պարտագանցու-
թիւնը, բայց գիտենք թէ երկ-
րին օրէնքը իրօւնք կուտայ
զրպարտեալ Տէր Սարգիս հօր որ
օրէնքի ուժով նոյն թերթը հրա-
տարակելու ստիպէ իր անմեղու-
թիւնը հաստատոյ փաստերը, կը
ցտինք որ այս մասին յիշեալ
քահանան աղբու և վճռական մի-
ջոյններու չէ գիտած ցարդ, Խոր-
հուրդ կ'ւտանք իրեն այս ուղ-
ղութեամբ աշխատիլ։

...

Անցեալ շաբթուան ազգային
պարահանդէսի զուտ հասոյթը
1,200 ֆր. ի հասած է, Թաղ-
խորհուրդը կամ այս Խորհուրդին
պաշտօնի վրայ մնացած մասը այդ
գումարին վրայ բարդելով տուկո-
սէ առնուած 200 ֆր. ի չափ գու-
մար մը ևս, ամբողջը մէկէն տո-
կոսի դրած է Թիւրքիոյ Պանգաւն
նոյնպէս ասկէ առաջ նոյն խոր-
հուրդը հանգուցեալ կտրապետ
Եազմաճեանի կտակած 600 ֆ. ը
յանձնած էր նոյն դրամատան
Ուլախ ենք որ Ազգին պատրաստ
դրամին վրայ այս կերպով 2000
ֆր ի յաւելում մը կըլլայ, միւս
կողմէ ալ վարժարանի և եկեղե-
ցոյ ընթացիկ ծախքերը կանո-
նաւորապէս կը մատակարարուին,
պաշտօնեաներուն կանխավճար
իսկ ընկելով։

...

ՍՆՆԻՍԻՒԻԻԻՆ

Անցեալ ամառուան երաշխու-
թեան և հետեւեալ արմտիքի
նուագութեան պատճառաւ Պուլ-
կարիոյ առևտրական հրապարակ-
ները խիստ անկոհողութիւն ըլ-
լալով, առաւելապէս Վառնայի աղ-
բուած էր այդ վիճակին, Տէր-
ւոյն քննատութեան մասին տը-
տուելը ու դժգոհութիւնը գրե-
թէ ընդհանուր էր թէ մեծաքա-
նակ և թէ փքաքանակ վճա-
ռողները նախորդ և նախընթաց
տարիներու գործառնութեան կէ-
սը չկայ կէսէին և իրենց վճա-
րումներու և յանձնառութիւն-
ներու համար ահագին դժուարու-
թիւն կը կրէին, թէև անանկու
թեան ենթարկուողներուն թիւը
այնչափ մեծ չէր, բայց մութհակ

կամ պարտք դիմաւորելու դժ-
ուրութիւնները ակներեւ էին, դը-
րամատուներէն շատերը գրէթէ
դադարեցան, ցած էին երկրորդական
վճարականներու թուղթեր կոտ-
րելու գործողութիւնը։

Երբ վաճառականական ու սե-
ղանաւարական հրապարակները
այս անձուկ վիճակով կը տապ-
կուէին, ահա ա, ս օրերս վրայ
հասաւ մեծկակ անանկութիւն մը,
որ քանի մը տասնեակ առևտրա-
կաններու պրկուած վիճակը առե-
լի ծանրացուց, Վաղածանօթ Նէ-
սի / Կէրօն (Եալապըզ Նէսիմ)
անուն հայ վաճառականը
1,200,000 ֆր. պարտքով անանկ
հաշակեցաւ, և այսօր իր տղուն
հետ բանտը կը գտնուի։

Այս անանկութեան Վառնայի
հրապարակին աւելի ազդուելուն
գլխաւոր պատճառն այն է որ շատ
մը խստութեաններէ «էքօնօմիք»
պօնօններ առած և դրամատու-
ներուն զիջել տուած է եղբոր
դժբախտաբար ասոնց մէջ Հայեր
ալ կը գտնուին։

Կառավարութիւնը եթէ այս
էքօնօմիք պօնօններու մասին
կարգադրութիւն մը չընէ, կը
կարծուի թէ տասնէ աւելի առև-
տրականներ անանկութեան մատ-
նուին և քանի մը տասնեակներ
ալ ծանրապէս ֆլուսուին։

...

Հունգարական աշխարհածանօթ
Պանգ Ժէնէրալի Վառնայի ճիւ-
ղին տնօրէն Մ. Է. Վին Օրտաք
անցեալ օր անձնապատնջեալ իր
նշխանեակին մէջ, Անձնապա-
նութեան պատճառը սրու չի
գիտցուիր, բայց կը կարծուի թէ
վերջերս իրարու յաջորդող մէկ
քանի ֆլուսներ զինքը այդ յու-
սահատ միջոցին դիմել հարկա-
դրած ըլլան, վերջնապէս ֆլուսը
նոր անանկացած Նէսիմ Կէրօնէն
եկած է, Մարմինը մասնաւոր վա-
կոնով փոխադրուեցաւ իր հայ-
րենիքը Պուտա-Բէշթ, Միւնիչ և կա-
յարան յուղարկի թափուրը շատ
չբեղ ու բաղմամբ էր, Բաղա-
քիս բոլոր վաճառական սեղա-
նաւոր դասակարգերը հոծ բաղ-
մութեամբ ներկայ էին։

Տասնի չափ պսակներ այլևայլ
հաստատութեանց կողմէ դրուե-
ցան դադարին վրայ, Դամբանա-
կաններ խօսեցան դրամատանց,
Առևտրական սենեակի և վաճա-
ռականաց կողմէ։

Դադարին կառավորութիւնը Պատ.
Արխիանեանց իբր բողոքական
հովիւ Կայարանին մէջ դադարը
երբ կառքէն վար առնուեցաւ
Պատ. Արխիանեանց գերմաներէն
լեզուաւ աղօթք կարդաց և բա-
րեմաղթութիւններ ըրաւ այդ
անձնապատնջեալ երիտասարդին պա-
րագաներուն հետք, Ձենք գի-
տեր թէ Պատ. Արխիանեանց
անձնապատնջի մը վրայ կրօնական
արորողութիւն կամ օրհնութիւն
կատարել ինչպէս պատշաճ տե-
սած է, Դրամիւսով . . .

Հ Ա Վ Ա Տ Ի Ս Ա Թ

ԹԻԻՐԻՔԻԱ

Պուլկար վե Սըրպ գըրալարը- նըն եկեղեցիքին թափափալէ Բէթերսպուրկա կիթտիքտէն սոն- րա Սթանպուլա գըրալարէթլէրի եա- գըն վագըթտա պիւր Պալգան իթ- թիթագը թէշքիլ օլընաճաղընա տէլիլ ատտ օլունիյոր:

Թաւսիլիւ Էֆէնպըն պէյանը իւզրէ Ձար Թէրտինանտ վէ ձա- րիցա Էլէօնօրա մարտ Տտէ ըՍ- թանպուլա եէթիշէնքլէր, վէ պէրապէրլէրիննէ վիւքէլա րէ- յիսի վէ խարիճիէ նազըրը, ձա- րըն սէրքեաթիպի վէ սայիր մա- յէթլէրի իւշ կիւն Սթանպուլա գալաճագլար վէ Երլտըղտարի Մէ- ըսիմ քէօշկիւնտէ Սուլթանա մի սաֆիր օլաճագլար:

Տօսթ վէ մուհիպ պիր հիւքիմ- տարա լալըգ սուրէթտէ Ձարը վէ Ձարիցալը գապուլ իթմէք ի- չիւն մունթաղամ հազըրլըգ կէօ- ըրիւմէքտէ տրր:

Հուրրիյէթ թէքէսինտէ իճրա օլունաճագ ասքէրիյէ մանէվրա- սընտա Ձար Թէրտինանտ պիւզաթ հազըր պուլընաճագ ըմըշ:

— Կիլիկիատա ֆէլարէթլէտէ օլան մահէլլէրին մաղտուր վէ մաղլուժ Էրմէնի ճէմաթընտան իքի սէնէ ասքէր ալընմամսը իչիւն Պատրիարքարան թարա- ֆընտան լաղըմ կէլէն միւրաճա- աթլարըն իճրա օլունմասընը Տէօրտ-Եօլ Էրմէնիլէրի պս թէ- լէկրաֆ Պատրիարքտան րէճա իթ- միշլէր տիր:

— Սըրպ վէ Պուլկար գըրալ- արըն Բէթէրու ուրկտան սոնրա Սթանպուլա կիթմէլէրի՝ Բուս- իանըն թարիֆ վէթաւիյէսիւկա- թիւրքիանըն րէյասէթի ալթըն- տա Պալգան իթթիթագը թէշքիլ իթմէք մագսէտինէ համլ օլու- նիյոր:

— Նոյէ Թրայէ Բրէսէ՝ նամ աւս- տրիա կազէթասը տէյօր քի՝ Ձար Թէրտինանտըն պու Եօլըրըգտա պաշա պիր մագսէտի տալի վար տըր: Բէթ թուհիպ պիր ալըշլէ- րիշ թէքլիֆ իտէճէք տիպ, Եանի Մաքէթոնիայա մուսթարիյէթ (սվթօնօթիա) վէրիւմէսինի, վէ պունա մագապիլ տէ Պուլկարիա վագ կէշէնէկ Սան Սթէֆանօ ահտ- նամիսի մուճէպիննէ, պէօյիւկ պիր Պուլկարիա թէշքիլի աճէլինտէն, Վիէննա կազէթա- սընըն պու հալաթիսի էսասըղ ատտ օլունիյոր: Փագաթ Ալմա- նիանըն վէ Աստրիանըն Շար- գա տօղրու իլէրլէմէլէրիննէ մա- նի օլաագ վէ Թիւրքլէրին Ալ- մանիանըն գուճաղընա աթըրմա- սընա մէյտան վէրմէմէք իչիւն Պալգանտաքի ութիգ տէվլէթլէր իլէ Թիւրքիայը պաղլամագ վէ Ալմանիա ըն ատըմլարը էօնիւնէ Եթ չէքմէք մագսէտի ալըղտա

կէօրիւնմէքտէ տիր: Պու իսէ պիր գաշ սէնէտէն պէրու ինկիլթէրա- նըն թասալվուր իթտիկի բօլի- թիգա տըր:

— Մաքէթոնիատաքի Բուս վէ Պուլկար ճէմաթլարըն քիլիսէ վէ մէքթէպ մէսէլլէրիննէ հալը իչիւն հիւքիւմէթին թանգիմ իթտիկի գանուննամէ Մէճիսի Մէպուսանտան գապուլ օլունտու: Պու գանուննամէ իւզրէ՝ Էլվէլ- տէն պուլընան քիլիսէ վէ մէք- թէպլէրի քէօյիւն Եանսոտ գասա- պանըն Էքսէրիյէթի թէշքիլ ի- տէն միլլէթ վէրիլէնէք, վէ աղ օլան միլլէթ իչիւնտէ մէսարիֆի հիւքիւմէթ սանտըղընտան էօ- տէնմէք իւզրէ Եէնի քիլիսէ վէ մէքթէպ Եանսորըրլաճագ տըր:

— Գորատաղ Բրէնսի տալի Ապրիլ իպթիտալարընտ Սթան- պուլա աղիմէթ իտէճէք տիր: պու պապտա Գարատաղ մասլահաթ- կիւզարը խարիճիէ նազըրը իլէ Բրօկրամ թէքթիպիտէ տիրլէր: Պու սէնէ Գարատաղըն տալի գըրալիյէթ իլան իտէճէկի շայի օլմուշ տըր:

— Պիր գաշ ալ մուգատտէմ Բուս Ձարըն Էլէվաթիտա սէ- լամլամագ իչիւն պիր թիւրք հէ- յէթի կիթմիշ իտի պունա մու- գապիլ պիր Բուս հէյէթի Սթան- պուլա կէլուպ Սուլթան Մէհմէտ Բէշատը սէլամլաճագ տըր: պու միւնասիպէթլէ Ձարըն Սուլ- թան իլէ կէօրիւմէլէրի իչիւն տալի միւլէքէրէ օլունաճաղը մէմուլ օլունիյոր:

ՏԱԽԻԼԻԹԷ

Բուսճուգտա պիր թիւրք գըրըն պիր Պուլկար իլէ էվլէնմէք ա- ղուսընա վալիտէյնի գարլը կէ- լէրէք, պու մէսէլլէ պուլկար վէ թիւրք էնաճըր պէյնիտէ պիր կէրկինլիկ հուսուլա կէթիւրմիշ վէ նիհայէթ մահքէմէնին գարարը- նա միւրաճագ թուլմուշ ըտր: Մահէլլին Պիտայէթ վէ Իսթինաֆ մահքէմէլէրի Պուլկարիա գանու- նը մուճէպիննէ մէզպուրէ գըղըն ագիլպալիլ օլմատըղընը էսաս թուլթարագ, անըն Բէտէրիննէ թէսլիմ իտիւմէսիննէ հիւքիւ ի- իտէրլէր: իչպու հիւքիւ պուլկար էհալինին արգու վէ իտտաասընա մուղայիր օլմասընտան, վէ Թիւրք- իատա տայիմիլ էվլաթ խրիսթի- ան գըղարըն աղիլպալիլ օլան- լարը վէ սապիլլէրի ճէպրէն վէ նիզամա մուղայիր օլարագ թէպ- տիլի մէզհէպ իթտիւրմէքտէ վէ ալըրմագտա օլարգլարընը նա զարա ալարագ, հէր հալտէ մէզ- պուրէ գըղը ալըղընա վէրմէք իչիւն գալապալըզլէ գօլըղա պիլ հիւճուլ, գըղը ալուպ, ալըղընա թէսլիմ իտէրլէր: Պագաթ աղ սօնրա ասքէր Եէթիլուպ, էհա- լիի տաղըթմագ վէ գըղը ալմագ իչիւն ճէպր իտէր, պու սրրա է- հալիտէն պիր գաշ թաշ աթըլ-

մասընտան ասքէր զապիթի հիտ- տէթ տույարագ, աթէշ էմր իտէր վէ սի վարի ասքէրլէր էհալի իւզէրիննէ հիւճուլ իտէրէք, 40- 50 քէսանը մէճ ու հ վէ մագթուլ տիւշիւրիւրլէր վէ սաղ գալան- լարը տաղըրըրլար իսէտէ, պու գաթթալ իւզէրիննէ էհալինին հիտտէթի տէրէճէի ֆէվգէլա- տէյէ վասրլ օլուր:

Հիւքիւմէթ էհալինին հիւճու- մընտան գօրգարագ թըրնօվատան վէ Բաղկարատան ասքէր կէթի- րիւր վէ իտարէի ասքէրիյէ իլան իրուպրէսիտալիլէրի վէ թիւրք մահէլլէլէրի մուհաֆագա ալթընա ալըր:

Բաղար կիւնտէ՝ պէրու Բուս- ճուգ շէհրի մաթէմաագ պիր հալ քէսպ իտէր, պիր չօգ խանէլէր սիյահ պանտէրալտր չէքէրլէր: գաթլ օլունան 17 էօլիւլէրին թապուլթարը սալը կիւնիւ պիր սըրատա վէ հէսապսըղ գալապա- լըզլէ ճէնաղէ ալալը վէ անլէրին տէֆնի ալը իճրա օլունուր: Օլ կիւնիւ բօլիւլէր վէ ժանտարմա ասլա մէյտանտա կէօրիւմէլէրի: Թօրլանան մի թիւն կիւլէր տէ իրատ օլունան նութգլարտա հիւ- քիւմէթի վէ գապիլթէրի միւճ- րիմ կէօսթէրէրէք, գապիլէնին տիւշմէսի վէ միւճրիմլէրին ճէզալանմասը իտտա օլունտու:

— Հինտիստանըն կալկաթա շէհ- րինտէ նիքօլա Մանտըրաճը օղլու իսմինտէ պիր գէնկին էօլմիւշ օլուպ, 450 միլիոն ֆր. սէրվէթ պըրագմըշ տըր: Միւթէվէֆա էն ասըլ Թիլիպէլի օլուպ, վարիւլէ- րի մէյտանտա պուլընմատըղը սէպէպլէ՝ Պուլկարիա հիւքիւմէ- թի մէզքիւր սէրվէթէ քէնտիսի սահիպ օլաագ իչիւն շալըշմագտա ըմըշ:

— Պու ողշամ սաաթ Տտէ չէհ- րիմիլ Սօսիալիսթ գիւպինտէ Բուսճուգ վէ Սօֆիա վագալարը ընտան տօլալը Տօք Սթուեանով թարաֆընտան նաթգ իրատ օլու- նաճագ տըր:

— Բուսճուգ վագաաընտան տօ- լալը Սօֆիատա էհալի հէյէճանա կիլիշ օլարագ, շարշամպա կիւ- նիւ հիւքիւմէթէ գարըր պիր մի- թիւնկ թէճէմիւ օլունմուշ ըտր: էհալիի տաղըթմագ իչիւն ճէլպ օլունան ասքէրլէրէ գարըր թաշ վէ րէվօլէր աթրլարագ ասքէր- լէրտէն վէ գապիլթէրտէն 35-40 քիշի մէճրուհ վէ մագթուլ տիւշ- միւշ օլտըղընը թէլէկրաֆլար վէ աղշամ կէլէն Սօֆիա կազէթալարը պիլտիլտիլէր: Փագաթ վարնա միւթէսարըթընըն աղշամ նէշր իթտիկի իլաննամէսինին պէյանը իւզրէ, իլիթիշալա մահէլ վէրէն- լէր պիր թաղըմ բարթիլանար վէ սօսիալիլթլէր օլուպ, միւպա- լաղալը վէ հէյէճանլը հա վատիւլէր նէշր իտէրէք Պուլկար- իա էհալիսինի ալէֆլէնտիլմէք իսթէրլէր իմիշ հալպու քի հիւ- քիւմէթ հէր թարաֆտա սիւքիւ- նէթ հիւքիւ իթտիլմէլէ մուվա ֆագ օլմուշ ըմըշ:

ԿԱՐԱՊԵՏ ՄԱՆԹԻԿԵԱՆ

ՊԵՐՏԱՆ
Նախկին Արքուշիսիս ղեկարանիս ղի մաջը, փողոց Օսկունս քիւ 12
Կը պտտրաստէ չ- փի վրայ արանց յատուկ պգեստիւր վէրջին նորաճեւեւ- թեմա Թրանսսանիան ու Գերմանական Էրզրոնիքէ որ յատկապէս ապսպր- ուան են: Գիւնըր խիստ չափաւոր, Դիւնգիք էր գոն պիտի մնայ:

ԹԻԻՔԱՐԻՑԷ

ՉԱԽԻԼԻԹԷ			
ՊԱՐԼԱՄԵՆ			
Վաղոն	100 քիւ	1950/20.	30
Արապա	15-80 լիպ.		15. 60
ԱՐԲԱ			
Վաղոն	100 քիւ		12. 50.
Արապա	45-52 լիպ.		8. 20
ԵՌԻԼԱՅ		11. 30-	11. 60
»	100 քիւ		11. 50
ՉԱՎՏԱՐ	100		14. 30/15
Արապա			10. 70
ՅԱՍՈՒԻԼԱ	100 քիւ		22. 25
ՏԱՐԸ	100 քիւ		16/17
ԲՕԼՕՁ արապա	55-60 լիպ.		6. 00
ՄԻՍԻՐ	100 քիւ	12. 40/12.	10
արապա	75 քիւ		9. 5
ՊԱԴԱԼԻԹԷ			
Վաղոն	քիւ	2. 15/2.	3)
Շէֆէր	նէմէք չօվալ		97/98
Շէֆէր	քէսմէլ սանտըղ	—51	51%
ԲԻՐԻՆՁ	ձէնօվա չօվալ		47
»	Ինկիլիք	»	81. 50
»	Բիլգոն	»	53.
»	Յիլիպէ	»	46.
ԿԱՁ Սանտըր			11.
ՉԷՅԹԻՆ	Եաղը քիւ	1.60—	1.70
ԳՄԻՐՈՒ Իւզիւմ			60. 70
ԵՌԻՄԻՐԹ			4. 80

ՊԵՐՏԱՆԻՆ

Սիւղէնի ընտիր մեքենաներ գիւրամատչելի գնեքով: Ով որ պէտք ունի թող գիմէ իրաւունքի խմբագրատունը:

ԼՈՒՍԱՐԵՐ - ԱՐԵԻ

Երկօրեայ Թերթ Աղղային եւ Բաղաճական Բաժնեգիրն տարեկան 15 ֆր.

Հասցէ՝ Վարչութիւն Լուսարեր-Արեւ. Բ

ՉԵԿՈՅ

Ինչ ինչ պատճառներով կը պարտա- լորիմ գաղտնիքի Ողջակիցայի հօսնց- նայեալ վէպս հրատարակել «Իրաւուն- ք» ի մէջ իբր «Թերթ»-ը, կրկնակի նե- րողութիւն խնդրելով այն ամեն բն- թիւնը գնեք: Երբեք հետաքրքրուած էին վերոյիշեալ կենդանի վեպով եւ սակայն ներկայիս կը ծանուցանեմ որ մօտ օրերէն ի լոյս կը տեսնէ Վեպս առանձին հատորով եւ որ ժամանակին կը ծանուցուի:

Հ. ՀԱՅԻՎԵՐԻՆԷՍ

Издатель: X Курбетян

Տպարան «Իրաւունք» Վաղարշապատ